

Изменения в цените на гобитата и реализирана обла дървесина от държавните предприятия и техните териториални поделения в периода 2021 – 2025 година

Д-р инж. Любчо ТРИЧКОВ – Изпълнителна агенция по горите

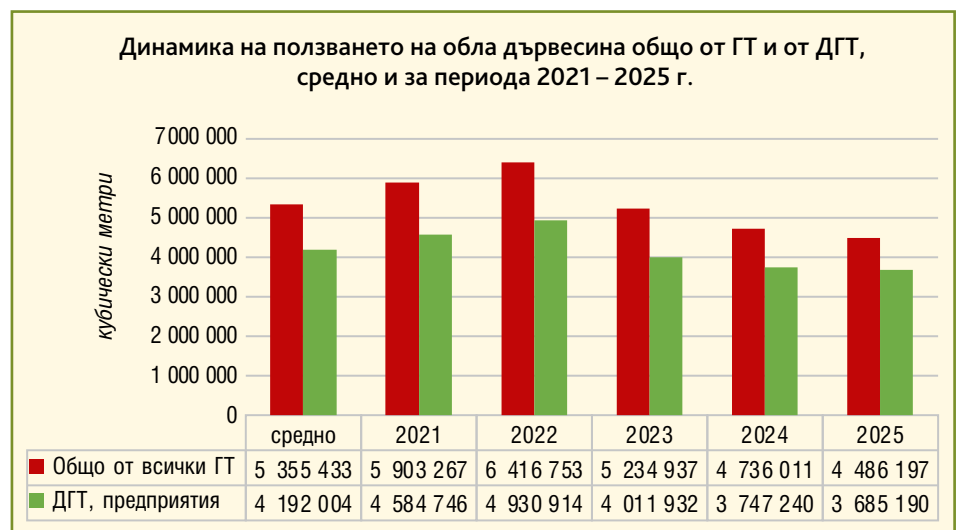
В национален мащаб спадът в ползването на дървесина в периода 2022 – 2025 г. е сериозен и това доведе до голямо намаляване на приходите на държавните предприятия (ДП) и техните териториални поделения (ТП ДГС/ДЛС), управляващи държавните горски територии, които се базират основно на добива и продажбата на дървесина. Ето защо след 2022 г. се появи недостиг на финансови средства в държавните горски предприятия за работни заплати, издръжка и др., както и за изпълнението на общественополезните дейности, които те са задължени да извършват съгласно изискванията на Закона за горите.

Анализите на пазара на обла дървесина в България се базират на произведените и реализирани количества обла дървесина и на цените на продажби. Пазарът през последните 5 години е силно повлиян от международната ситуация и от пазара на дървесина в някои европейски държави. На европейско ниво пазарът на дървесина е в кризисна ситуация подобно на тази в национален мащаб. Глобалните международни катаклизми като пандемията COVID 19, военните действия между Русия и Украйна предизвикаха спад в строителството, прекъсване на търговски взаимоотношения и вериги за доставки, преориентация към други видове енергия за отопление на мястото на използваните преди това дърва за огрев, пелети, брикети, чипс и др. както от населението, така и от някои ТЕЦ.

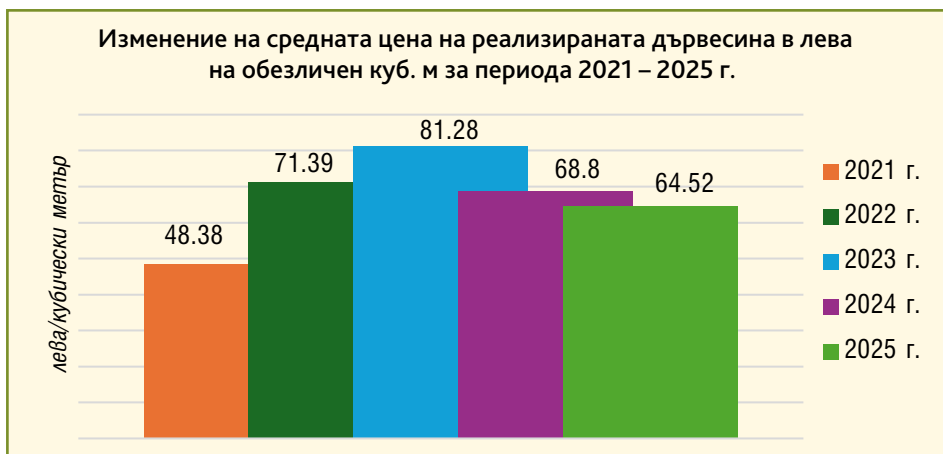
Пазарните тенденции в производството на някои горскодървесни продукти на европейско ниво могат да бъдат обобщени на база изявлението на Комитета по горите и горската промишленост (COFFI) от 83-ата сесия на Комитета, състояла се в началото на ноември 2025 г. и краткия анализ на информацията и данните за произведените количества дървесни продукти, представени в издаденото през декември 2025 г. статистическо допълнение. Използвайки като референтна 2024 г. и прогнозираните данни за 2025 и 2026 г. за региона на ИКЕ (Икономическата комисия за Европа) на ООН, се стига до извода за минимален спад в производството на обли дървени материали, в т.ч. трупи, технологична дървесина, дърва за огрев, хартия и картон, и прогнозиране на слабо нарастване на производството на фасонирани дървени материали, фурнир и на всички видове дървесни плочи, дървесна каша и

пелети. По-конкретната прогноза е, че добивът на промишлена обла дървесина е намалял с 2.0 % през 2025 г. и че ще намалее допълнително с още 2.0 % през 2026 година. Възможно е прогнозата за 2026 г. да претърпи известно развитие предвид войната на САЩ и Израел срещу Иран, започнала в края на февруари 2026 г. и предизвикваща сериозно нарастване на цените на петролните продукти, което, от своя страна, ще доведе и до нарастване на цените на обла дървесина предвид нарастването на производствените разходи и тези за извоз и транспорт.

Производството и потреблението на дървесина, както и продажните ѝ цени определят пазара. На практика тенденциите в изменението им определят и пазарните тенденции в сегмента. Настоящият анализ е продължение на анализа от бр. 2 на списание „Гора“ на тема „Пазар на горскодървесни продукти в периода 2021 – 2025 година. Продължава спадът на ползването на дървесина в България“. За установяване на промените в пазара на дървесина е направен анализ на изменението на цените на обла дървесина, продавана от държавните предприятия (ДП) и техните териториални поделения (ТП ДГС/ДЛС) за последния петгодишен период от 2021 до 2025 г. по основни групи дървесни видове (иглолистни и широколистни), по категории дървесина и начини на продажби, в т.ч. и относно цените за извършване на услугата по дърводобива. За целта е използвана информация от ведомствената статистика на Изпълнителната агенция по

Фиг.1. Динамика на ползването на обла дървесина за периода 2021 – 2025 г. общо от ГТ и от ДГТ по години и средно за периода

Фиг. 2. Изменение на цените на реализирана обла дървесина на обезличен куб. м

горите (ИАГ) за производство и реализация на дървесината – System.iag.bg.

Информативно са представени и данни за общия размер на ползваната дървесина от горските територии (ГТ) и само за тази от държавните горски територии, управлявани от ДП и техните ТП ДГС/ДЛС. Данните за количествата реализирана дървесина през 2022 г. показват, че тогава ползването на дървесина нараства значително, но след 2022 г. ситуацията с пазара на обла дървесина започва да се променя. Към 2025 г. (фиг. 1) спадът на ползването на дървесина от ГТ продължава, като конкретно за периода от 3 години, от 2022 до 2025 г., за ГТ, управлявани от ДП, намаляването е съответно от **4 930 914 м³ до 3 685 190 м³ за 2025 г., т.е. с 1 245 724 м³, или с около 25.3 %.**

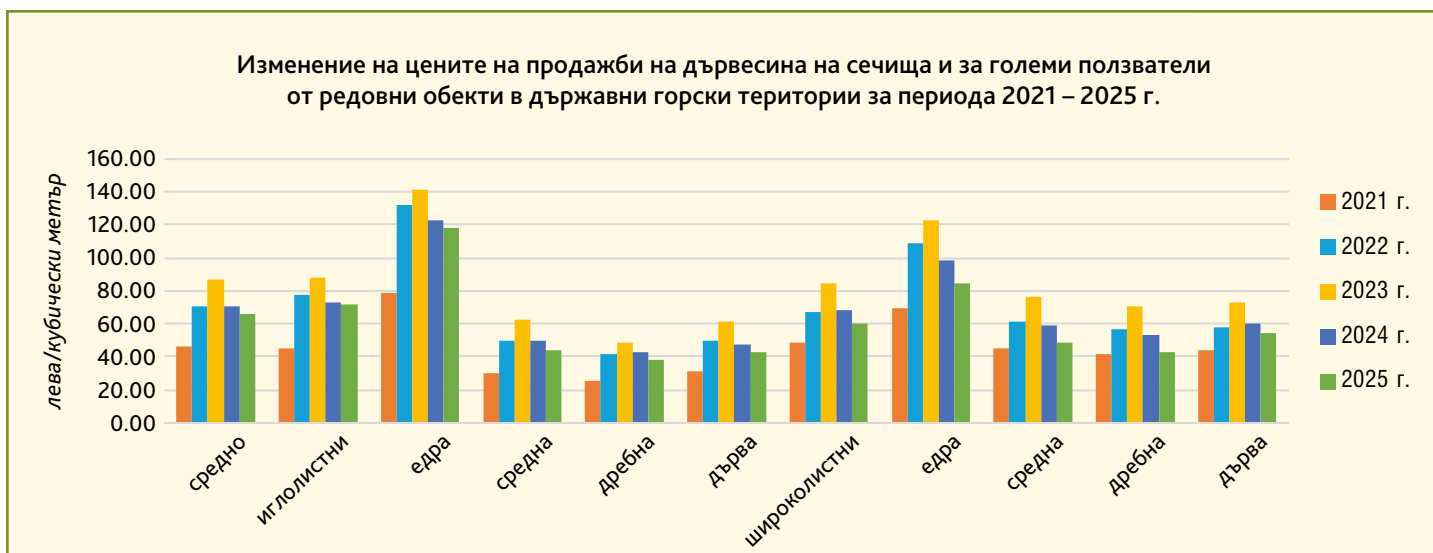
Динамика на изменението на цените на продажби на обла дървесина, предлагана от държавните горски територии в България за периода 2021 – 2025 г.

При съпоставянето на цените и търсенето на съответните тенденции са използвани данни за цените на обла дървесина, предлагана от ДП и ТП ДГС/ДЛС само от редовни обекти. Предвид факта, че при предварителния анализ на данните бе установено, че принципно най-високи цени са достигнати през 2023 г., бяха изчислени и съответни проценти на нарастване

отношението на продадените количества дървесина на корен се променя в рамките на трите години от 2023 към 2025 г., както следва: 38.62, 47.42 и 43.45 %. Освен това от 2023 г., предвид спада в общо продадените количества дървесина, **трайно се увеличават продажбите по ценоразпис.** Динамиката на продадените количества дървесина по ценоразпис е изобразена на *фигура 9* и е коментирана след анализа на цените по-долу.

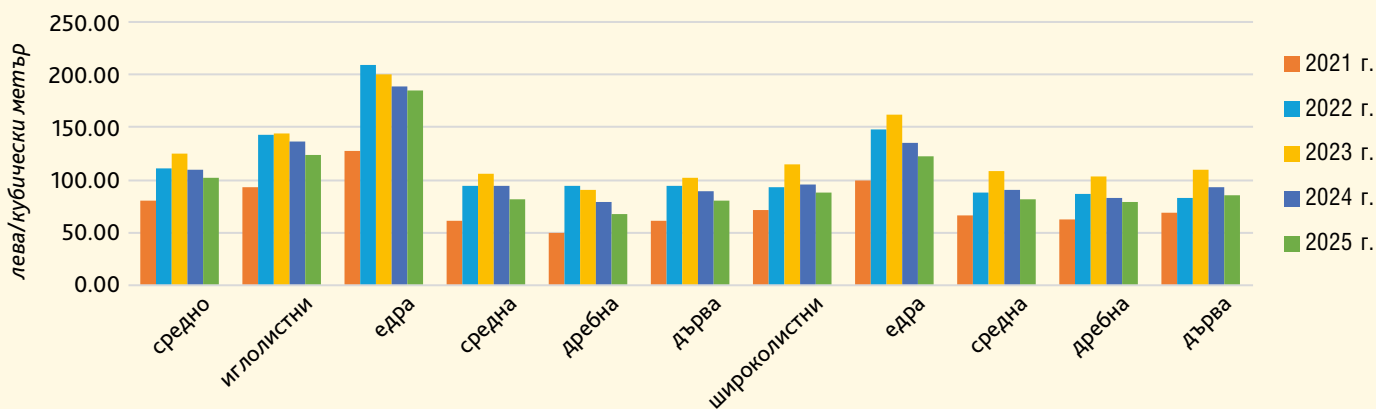
1. Данните за обобщения анализ на цените на реализация на дървесината на обезличен кубически метър са визуализирани на *фигура 2*, откъдето е видно, че е налице ясно изразена тенденция на покачване на цената на реализираната дървесина на обезличен кубически метър от редовни обекти от държавните горски територии, управлявани от ДП и техните ТП ДГС/ДЛС от **2021 към 2023 г.**, съответно от 48.38 лв./м³ на 81.28 лв./м³, което е **ръст с 68 %**, последвана от **спад** до 64.52 лв./м³ **за 2025 г., т.е. с 20.62 %.**

2. При **продажбите на сечища и за големи ползватели** (фиг. 3) най-високите регистрирани средни цени на кубически метър са през 2023 г. – 86.18 лв./м³, като през 2021 г. е отчетена най-ниската цена в размер на 46.5 лв./м³. Съответно ръстът към 2023 г. е с 85.33 %, последван от спад на цената към 2025 г. – до 65.60 лв./м³, или с 23.88 %. Средната цена на продаваната обла иглолистна дървесина нараства

Фиг. 3. Изменение на цените на продажбите на сечища и на големи ползватели

Изменение на цените на продажби на дървесина на сечища и за големи ползватели от редовни обекти в държавни горски територии за периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 4. Динамика в цените на продажби на обла дървесина на сортименти

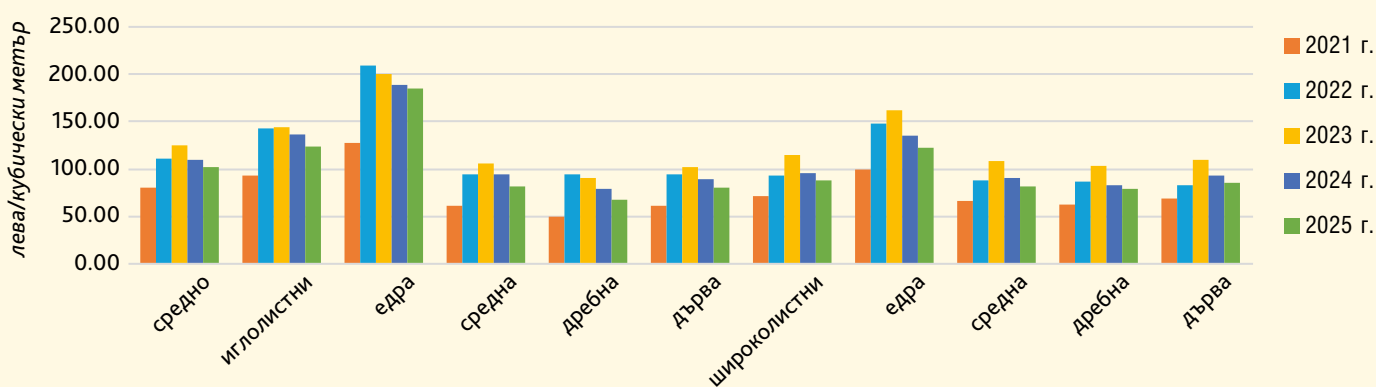
от 44.57 лв./м³ през 2021 г. с 97.06 % до 87.83 лв./м³ през 2023 г., спадайки до 72.12 лв./м³, т.е. със 17.89 %. Най-високи са цените на едрата иглолистна дървесина, която достига до 140.79 лв./м³ през 2023 г., започвайки от 78.63 лв./м³ през 2021 г., което е ръст от 79.05 %, следва лек спад към 2025 г. с 16.19 % до 117.99 лв./м³. Ръстът в цените на средната иглолистна дървесина е най-висок – 111.80 %, стартирайки от 29.65 лв./м³ през 2021 г. и достигайки до 62.80 лв./м³ през 2023 г., последван от спад с 30.69 % до 43.54 лв./м³. Цените на продажби на сечища и за големи ползватели при широколистната дървесина следват същите тенденции. Средната цена нараства от 48.35 лв./м³ през 2021 г. с 75.66 % до 2023 г., последвана от спад с 29.80 % до 59.62 лв./м³ през 2025 година. При едрата широколистна дървесина се стартира от 69.08 лв./м³ през 2021 г., като достига до 122.30 лв./м³ през 2023 г., което е ръст със 77.04 %. Следва спад с 31.04 % до 84.34 лв./м³. При широколистната дървесина от категорията „дърва“ цените стартират от 43.79 лв./м³ през 2021 г., нараствайки с 67.21 % до 73.22 лв./м³ през 2023 г., последвани от спад с 26.71 % до 53.66 лв./м³ за 2025 година.

3. Продажбите на дървесина на сортименти включват продажбите на добита дървесина или на прогнозни количе-

ства дървесина чрез търгове с явно и тайно наддаване, чрез електронни търгове и на добита дървесина по ценоразпис. За 2021 г. от общо продаденото количество обла дървесина 59.19 % е на корен и 40.81 % е на добита дървесина. Продажбите по ценоразпис на корен и от склад за 2021 г. възлизат на над 800 000 м³, което е около 18 % от общо добитата дървесина. Направен е сравнителен анализ на цените на продажби на сортименти по отделните видове процедури, съответно продажби на явен и таен търг, продажби на прогнозни количества и продажби по ценоразпис. Общо от анализа е видно, че при продажбите на сортименти тенденциите при цените са: нарастване от 2021 към 2023 г., последвани от спад към 2025 година. Като цяло ръстът към 2023 г. е значително по-голям от намаляването им към 2025 г., т.е. може да се заключи, че е налице едно трайно нарастване на цените при продажби на сортименти. В цифрово отношение цените са визуализирани на *фигура 4*. Средно за периода цените на продажби нарастват от 80.02 лв./м³ за 2021 г. до 125.36 лв./м³ за 2023 г., т.е. ръстът е с 56.66 %, последван от спад до 102.20 лв./м³, т.е. с 18.47 %.

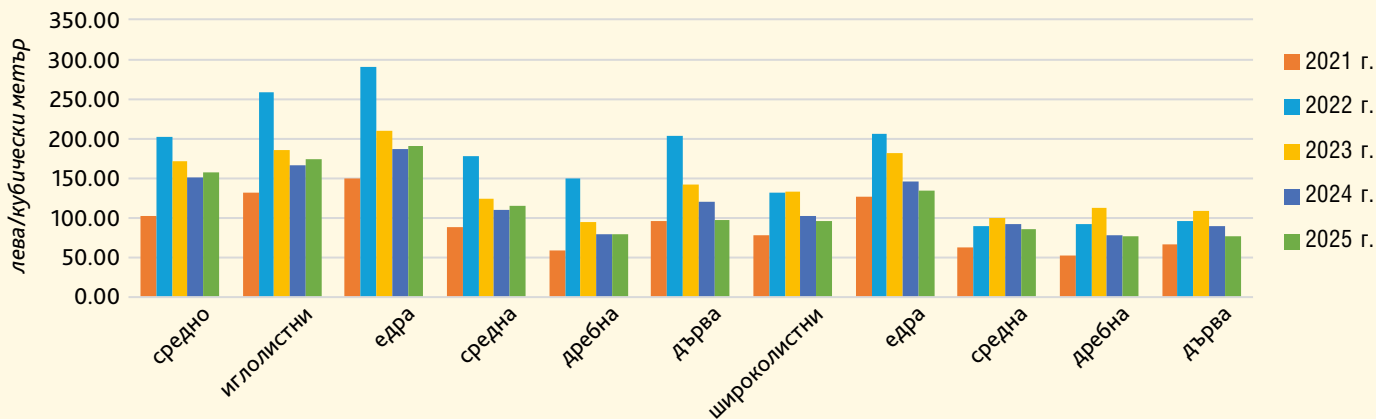
При иглолистните тенденцията е идентична – нарастване от 92.85 лв./м³ за 2021 г. до 143.58 лв./м³ за 2023 г., последвано от спад до 124.31 лв./м³, т.е. с 13.42 %. И при широколистните дървесни видове тенденцията е подобна, но на други ценови

Динамика в цените на продажби на сортименти на прогнозни количества от редовни обекти в държавни горски територии за периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 5. Динамика на цените на продажби на обла дървесина на сортименти на прогнозни количества

Динамика в цените на продажби на сортименти на явен търг за редовни обекти от държавни горски територии за периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 6. Изменение на цените на продажби на сортименти на явен търг

нива, съответно нарастване с 60.39 % от 71.57 лв./м³ през 2021 г. на 114.79 лв./м³ за 2023 г., последвано от спад с 22.94 % – до 88.46 лв./м³ за 2025 година. Като цяло най-нисък е спадът на цените при продажбите на едра иглолистна обла дървесина.

При анализа на цените по видове процедури тенденциите са следните:

А. Продажби на сортименти на прогнозни количества

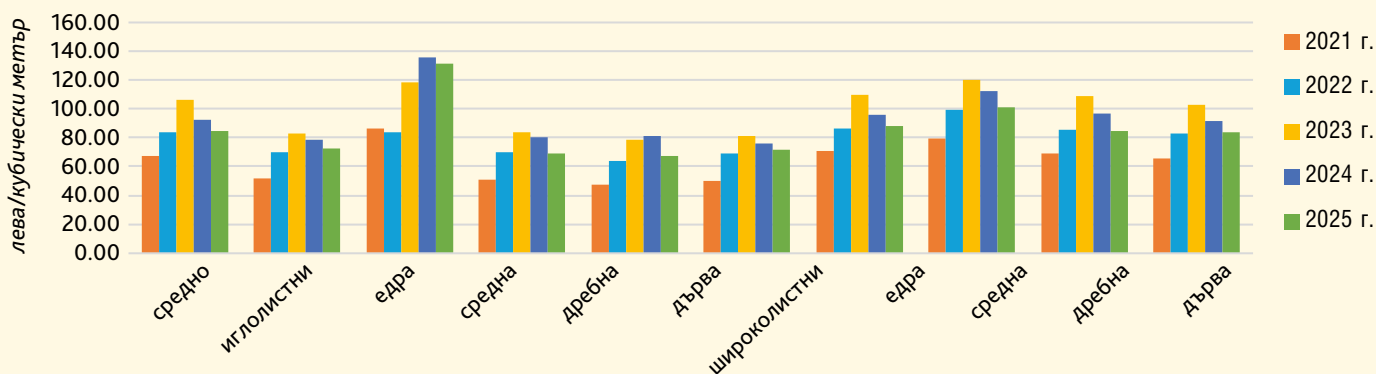
Видно от *фигура 5* и тук тенденциите са за нарастване на средните цени на продажби от 2021 г., съответно от 89.20 на 131.18 лв./м³ за 2023 г., т.е. с 47.06 %. Спадът на цените към 2025 г. е относително най-нисък, в случая средната цена е намалела до 129.87 лв./м³, т.е. с 1.00 %. При този вид продажби е налице известно изключение от общо наблюдаваните тенденции, като е установен по-висок ръст на цените от 2021 към 2022 г., съответно ръстът на средната цена тук е с 50.12 %. Това се дължи на констатираните най-високи цени през 2022 г. при продажбите на **иглолистни сортименти**, като при тях цените нарастват от 102.92 лв./м³ за 2021 г. на 154.34 лв./м³ за 2022 г., което е нарастване с 49.96 %. Тук най-високо е нарастването на цените на едрата иглолистна дървесина, съответно от 125.78 лв./м³ за 2021 г. на 199.42 лв./м³ за 2022 г., т.е. ръст с 58.55 %. Най-нисък регистриран спад имат цените на иглолистните дърва – с 1.86 %, от

107.20 лв./м³ за 2023 г. на 105.21 лв./м³ за 2025 година. При продажбите на **широколистни дървесни видове** тенденцията за изменение на цените е запазена – ръст с 68.51 % от 71.16 лв./м³ през 2021 г. на 119.91 лв./м³ за 2023 г., последвани от спад до 87.97 лв./м³, т.е. с 26.64 %. Тук цените на едрата широколистна дървесина са нараснали от 100.69 лв./м³ през 2021 г. на 167.81 лв./м³ за 2023 г., т.е. с 66.66 %, последвани от сравнително малък спад с 18.63 % към 2025 г. – до 136.55 лв./м³.

Б. Продажби на сортименти на търгове, в т.ч. явни търгове

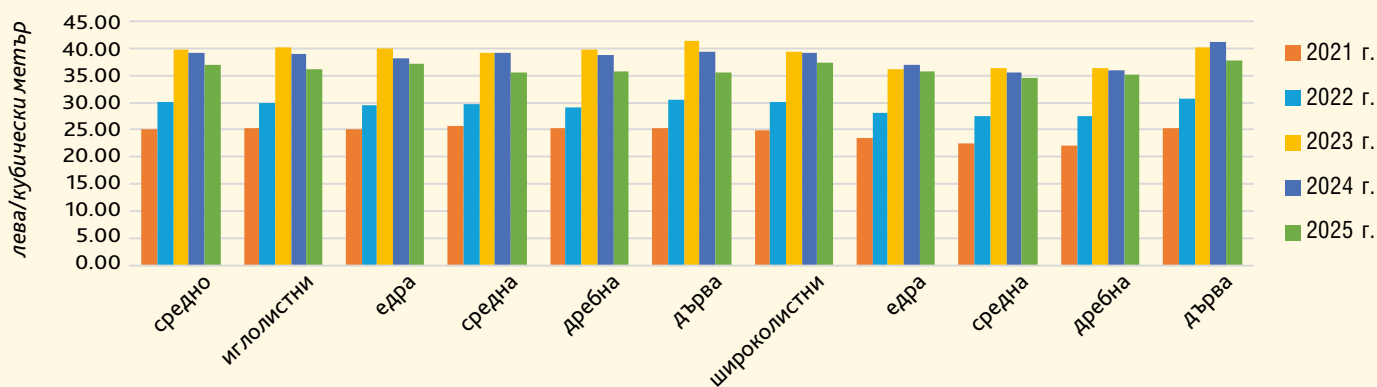
В ценово отношение интересни са **продажбите на сортименти на търгове, като при продажбите на явен търг (фиг. 6)** са реализирани най-високи цени. И при този вид продажби е налице известно изключение от общо наблюдаваните тенденции за петгодишния период на анализ, тъй като е установено **по-голямо нарастване на цените от 2021 към 2022 година**. Тогава цените са нараснали почти два пъти, съответно средните цени на продажби – от 102.18 лв./м³ за 2021 г. до 202.61 лв./м³ за 2022 г., т.е. ръст с 98.29 %. Към 2023 г. ръстът е с 68.03 % до 171.69 лв./м³, последван от спад със 7.93 % до 158.08 лв./м³. Тези тенденции се дължат основно на продажните цени на иглолистна дървесина, където

Динамика в цените на продажби на дървесина по ценоразпис/пряко договаряне от редовни обекти, държавни горски територии за периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 7. Изменение в цените на продажби на дървесина по ценоразпис

Динамика в изменението на цените за извършване на услугата дърводобив за редовни обекти от държавните горски територии в периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 8. Динамика на цените, заплащани за извършване на услугата по дърводобив

нарастването е от 131.56 лв./м³ за 2021 г. на 258.73 лв./м³ за 2022 г., т.е. ръст с 96.66 % и до 185.11 лв./м³ за 2023 г., което е по-малък ръст – с 40.70 %, последвани от намаление – до 174.75 лв./м³ за 2025 г., което е спад с 5.60 %.

Интересното е, че при този вид продажби с най-висок ръст са цените на иглолистната дървесина от категориите „средна“, „дребна“ и „дърва“ – над 100 %.

При продажбите на широколистната дървесина тенденциите в повечето случаи са с най-високи цени през 2023 г., като средната продажна цена нараства със 70.64 %, от 77.95 лв./м³ за 2021 г. на 133.01 лв./м³ за 2023 г., последвана от спад до 96.66 лв./м³, т.е. с 27.33 %. Налице е изключение само за едрата широколистна дървесина, при която най-високи цени са регистрирани през 2022 г., когато средната цена достига 206.60 лв./м³ – от 126.68 лв./м³ за 2021 г., което е ръст с 63.09 %. През 2023 г. нейната цена е 182.01 лв./м³, което е по-нисък ръст – с 43.68 %, а спадът към 2025 г. е до 134.95 лв./м³, т.е. с 25.86 %.

В. Продажби на сортименти по ценоразпис/на пряко договаряне

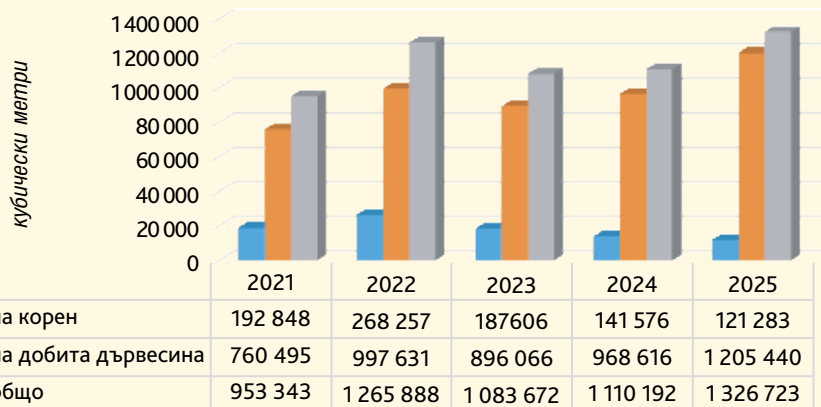
За отбелязване е, че и при продажбите по ценоразпис (фиг. 7) има ясно очертани тенденции на сериозен растеж на цените от 2021 до 2023 г., последван от сравнително умерен спад към 2025 година. При средните цени за този

вид продажби ръстът от 2021 към 2023 г. е с 57.97 %, съответно от 67.05 до 105.92 лв./м³. Спадът към 2025 г. е с 20.35 % до 84.37 лв./м³. При продажбите на **иглолистни обли дървени материали на пряко договаряне** ръстът от 2021 към 2023 г. е с 82.48 %, от 51.80 до 82.48 лв./м³. Следва спад с 12.25 %, до 72.38 лв./м³. Тук с най-високи цени е едрата дървесина, която нараства до 118.44 лв./м³ за 2023 г., т.е. с 37.35 %, като тя е и с най-малък спад към 2025 г. – с 10.59 %. Тенденциите при продажните цени на **широколистната дървесина** са идентични и средните им цени нарастват от 71.14 лв./м³ през 2021 г. на 109.47 лв./м³ за 2023 г., т.е. с 53.88 %, последвани от сравнително лек спад с 19.30 % – до 88.34 лв./м³ за 2025 година. Най-висока е цената на едрата широколистна дървесина, която достига през 2023 г. до 120.24 лв./м³ и отчита ръст от 50.86 % спрямо 2021 година. Спадът към 2025 г. е сравнително нисък – до 100.93 лв./м³, т.е. с 16.06 %.

Ценовите флукуации при заплащане на **услугата за извършване на дърводобива** (фиг. 8) следват тенденциите, свързани с продажбите на дървесина, но са със сравнително по-малки абсолютни стойности изражения. Обобщено може да се каже, че нарастването им от 2021 към 2023 г. е в ориентировъчен размер на около 15 лв./м³, а спадът им към 2025 г. е с около 3 – 4 лв./м³. Конкретно средните цени за възлагане на услугата по дърводобив (дърводобив със собствени работници) нарастват от 2021 към 2023 г. от 25.01 лв./м³ на 39.69 лв./м³, т.е. налице е ръст с 58.70 %, последвани от сравнително нисък спад с 6.95 %, съответно до 36.93 лв./м³ за 2025 година. Цените, заплащани за услугата при иглолистните и широколистните обли материали, са близки. При иглолистните те нарастват с 59.00 % – от 25.27 лв./м³ за 2021 г. на 40.18 лв./м³ за 2023 г., последвани от спад до 36.21 лв./м³ за 2025 г., т.е. с 9.88 %. При широколистните материали нарастването от 2021 към 2023 г. е с 58.85 %, от 24.83 до 39.41 лв./м³. Спадът към 2025 г. е с 5.15 %, до 37.38 лв./м³.

При анализиране на информацията относно начините на ползване на дървесина и на цените на продажби

Динамика на продадените количества дървесина по ценоразпис за периода 2021 – 2025 г.

Фиг. 9. Изменение на продадените по ценоразпис на корен и добити количества дървесина за периода 2021 – 2025 г.

при различните видове процедури прави впечатление фактът, че през 2022 г., когато общият размер на реализираната дървесина от ДП и техните ТП достига около 5 млн. м³ обла дървесина (4 930 914 м³), продажбите по ценоразпис рязко се увеличават (фиг. 9). Конкретно за периода от 2022 до 2025 г., когато е налице траен спад в добитите количества дървесина от горските територии, управлявани от ДП и техните ТП ДГС/ДЛС, с 1 245 724 м³, т.е. с 25.3 %, продажбите по ценоразпис след 2022 г. първоначално слабо намаляват, но през 2025 г. количествата дървесина, продавана по този вид процедура, надминават тези от 2022 г. и достигат 1 326 723 м³, независимо от трайния спад на общо реализираните количества.

В допълнение, продажбите на дървесина по ценоразпис на корен намаляват от 2022 към 2025 г., а на добита дървесина се увеличават с над 200 000 м³. Това е показател, че ДП и техните териториални поделения са търсили по-пряк начин на реализиране на приходи от продажби на фона на силно намаленото ползване през 2025 година.

Изводи

Анализът на ползването на дървесина за разглеждания петгодишен период показва, че през 2022 г. добивът и реализацията на обла дървесина в страната нарастват значително, но след 2022 г. ситуацията с пазара започва рязко да се променя. Към 2025 г. спадът на ползването на дървесина от ГТ продължава, като конкретно за периода от 2022 до 2025 г. за ГТ, управлявани от ДП, намаляването е с 1 245 724 м³, т.е. с около 25.3 %.

От анализа на цените на дървесината, продавана от държавните горски предприятия в България, могат да се направят следните по-важни заключения:

1. Като цяло е налице ясно изразена тенденция на покачване на цената на реализираната дървесина на обезличен кубически метър от редовни обекти от държавните горски територии, управлявани от ДП и техните ТП ДГС/ДЛС от **2021 към 2023 г.**, съответно от 48.38 на 81.28 лв./м³, което е **ръст с 68 %**, последвана от **спад до 64.52 лв./м³, т.е. с 20.62 % към 2025 година.**

2. През първите две години, 2021 и 2022 г., преобладават продажбите на стояща дървесина на корен, съответно с 59.19 и с 69.50 % от общо отчетеното количество реализирана дървесина. Съотношението на продадените количества дървесина на корен се променя в рамките на трите години от 2023 към 2025 г., както следва: 38.62, 47.42 и 43.45 %.

3. При **продажбите на сортименти** тенденциите при цените са: нарастване от 2021 към 2023 г., последвани от спад към 2025 година. Като цяло **ръстът към 2023 г. е около 2.5 – 3 пъти по-голям от намаляването им към 2025 г.**, т.е. може да се заключи, че **е налице едно трайно нарастване на цените при продажби на сортименти.** Средно за периода цените на продажби нарастват от 80.02 лв./м³ за 2021 г. до 125.36 лв./м³ за 2023 г., т.е. ръстът е с 56.66 %, последван от спад към 2025 г. до 102.20 лв./м³, т.е. с 18.47 %.

4. В ценово отношение са интересни **продажбите на сортименти на явен търг, тъй като при тях са реализирани най-високи цени.** И при този вид продажби е налице известно изключение от общо наблюдаваните тенденции за петгодишния период на анализ, тъй като е установено по-голямо нарастване на цените от 2021 към 2022 година. Тогава цените са нараснали почти два пъти, съответно средните цени на

продажби – от 102.18 лв./м³ за 2021 г. до 202.61 лв./м³ за 2022 г., т.е. ръст с 98.29 %. Към 2023 г. ръстът е с 68.03 % до 171.69 лв./м³, последван от спад със 7.93 % до 158.08 лв./м³.

5. След 2022 г. се наблюдава слабо намаляване и стабилизиране на количествата дървесина, продавана по ценоразпис, като през 2025 г. отчетените количества, продадени по този начин, надминават тези от 2022 г. и достигат 1 326 723 м³, независимо от трайния спад на общо реализираните количества. При **продажбите по ценоразпис** също има ясно очертани тенденции на сериозен растеж на цените от 2021 до 2023 г., последван от сравнително умерен спад към 2025 година. При средните цени за този вид продажби ръстът от 2021 към 2023 г. е с 57.97 %, съответно от 67.05 до 105.92 лв./м³, докато спадът към 2025 г. е с 20.35 % до 84.37 лв./м³.

6. Ценовите флукутации при заплащане на **услугата за извършване на дърводобива** следват тенденциите, свързани с продажбите на дървесина, но с по-малки абсолютни стойности изражения. Средните цени за възлагане на услугата по дърводобив и дърводобив със собствени работници нарастват от 2021 към 2023 г. от 25.01 лв./м³ на 39.69 лв./м³, т.е. налице е ръст с 58.70 %, последвани от сравнително нисък спад с 6.95 %, съответно до 36.93 лв./м³ за 2025 година.

Тези изменения, както в количествата на реализирана дървесина, така и в цените на продажбите ѝ, ясно показват, че са налице тенденции на: спад в реализираните количества дървесина, най-отчетлив през 2025 г., и ръст в цените, особено изразен през 2023 г., последван от значително по-лек спад и стабилизиране към 2025 година. Очертаните тенденции в пазара на дървесина позволяват да бъдат направени някои по-важни заключения предвид не много обнадеждаващите краткосрочни прогнози за развитието на пазарите. Необходими са спешни действия за търсене на допълнителни/алтернативни пазарни ниши за диверсифициране на приходите в държавните горски структури, в т.ч чрез:

► увеличаване на приходите от паша в ГТ и от недървесни горски продукти – гъби, трюфели, билки и др., като се създадат нови отношения на пазарен принцип с фирмите и гражданите, събиращи свободно тези продукти за собствена консумация/лични нужди или за стопанска дейност. При възможност – ограничаване на свободния достъп до определени държавни горски територии с големи находища на определени недървесни горски продукти, например трюфели, и създаване на организация за ползването им директно от съответната горска структура или преотдаването им на частни фирми за временно ползване срещу заплащане;

► разработване на методика, съгласно регламентите на чл. 176 и 249 от Закона за горите с цел определяне на обезщетенията за осигурените екосистемни ползи от горите и осигуряване на приходи от това;

► предприемане на действия за развитие на горско-планински туризъм в горите като стопанска дейност;

► превръщането на ловностопанската дейност в печеливша;

► промени в нормативната уредба с цел осигуряване на средства от бюджета за заплащане на извършваните от ДП и техните ТП общественоползности дейности, заложи в Закона за горите;

► подпомагане на изпълняването на общественоползните дейности на ДП и техните ТП чрез работа по проекти, финансирани от европейски и международни фондове и програми;

► създаване на нормативни възможности за търгуване от страна на ДП на въглеродните квоти и други.